

KRONIKA

SPRÁVA Z 25TH LEEDS INTERNATIONAL MEDIEVAL CONGRESS, 02-05 JULY 2018, UNIVERSITY OF LEEDS

V dňoch 2. – 5. júla 2018 sa konal v poradí už 25. *Medzinárodný kongres stredovekých dejín* (25th Leeds IMC – *International Medieval Congress*) na pôde University of Leeds. Nosnou témou podujatia bola Pamäť (Memory), ktorá sa stala predmetom skúmania viac než dvetisíc bádateľov. Organizačný výbor stál pred neľahkou úlohou vytvoriť z množstva posudzovaných abstraktov štvordňový program, pričom zodpovedal i za organizáciu odborných exkurzií v Yorkshire, workshopov, ubytovanie a občerstvenie pre účastníkov, burzu kníh, či množstvo stánkov, viac či menej súvisiacich s érou stredoveku. V konečnom súčte sa kongresu zúčastnilo viac než 2800 medievalistov zo 60 krajín. Program samotného podujatia bol viac než bohatý – bolo si možné vybrať z množstva tematizovaných blokov (sessions), ktoré paralelne prebiehali v 53 miestnostiach (pri priemernom počte 3,5 sessions na deň teda denne odznelo viac ako 700 príspevkov). Kongres bol oficiálne otvorený prednáškou Mary J. Carruthers (New York University) na tému *But what are you Remembering for?*, v ktorej sa venovala metodologickým a terminologickým otázkam súvisiacich s výskumom historickej pamäte. Následne vystúpil Richard Dance (University of Cambridge) s príspevkom *Do Words Remember? The Etymologist versus Vikings*, v ktorom na rôznych príkladoch prezentoval úzke jazykové kontakty škandinávskych jazykov so stredovekou angličtinou.

Po formálnom otvorení nasledovali prvé panelové príspevky. Session č. 125 zahájil Peter Bystrický (Historický ústav SAV) s prezentáciou *Lombard Migration Saga: Myth or History?*, v ktorej sa zaoberal rozborom a interpretáciou antických prameňov zmieňujúcich migráciu Longobardov. Nasledoval Paulo Christian Martins Marquez da Cruz (Unversidade Federal de Saõ Paulo) venujúci sa mýtom spojeným s bitkou pri Hastingse v príspevku *The Forging and Reforging of the Myth: The Construction and Mobilisation of the Norman Myth in the Battle of Hastings of Henry of Huntingdon*. Sekciu uzavrel Jan Malý (Univerzita Karlova, Praha) s príspevkom *Inventing the Hero: The Origins of the Myth of Jaroslav of Sternberg*, v ktorom rozoberal pôvod tradície o hrdinských činoch Jaroslava zo Šternberga počas mongolského vpádu v roku 1241. V prvej poobednej session č. 241 bola zastrešujúcou témou biskupská kritika panovníkov v stredoveku (*Remembering Admonitio: Episcopal Criticism of Rulers in the Middle Ages*). Všetci traja prednášajúci vystúpili s príkladmi kritiky kráľov z radov duchovných v rímsko-nemeckom a anglickom prostredí. Prvý príspevok *Admonishing Bishops in the Late 7th and the Early 9th Century: A Comparison* bol kvôli neprítomnosti autora Steffena Patzolda (Eberhard-Karls-Universität Tübingen) prečítaný moderátorkou sekcie Jinty Nelson (King's College London). Po ňom nasledoval Dominik Waßenhoven (Universität zu Köln) s prezentáciou príkladov pripomienok nemeckých biskupov k rímsko-nemeckým cisárom s názvom *Tecum et propter te nobis est sermo, domne rex'*: *Bishops Directly Addressing the King*. Sekciu uzatvorila Alheydis Plassmann (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn) s príspevkom *How to Admonish a King: Bishops as Critics in 11th-Century Germany and England*, v ktorom porovnávala nemecké a anglické prípady biskupskej kritiky v 11. storočí. Posledný blok prednášok (Session č. 316) zahájil chairman Mark Humphries (Swansea University) prečítaním príspevku za neprítomného Conora Whatelyho (University of Winnipeg) *Towards a Prosopography of Roman Frontier Soldiers at the End of Antiquity*, ktorý poukazoval najmä na rozmanitosť hodností rímskych vojakov vo východných pro-

vinciách impéria. Nasledoval Stuart McCunn (University of Nottingham) s príspevkom *Agents of Control: The Roles and Authority of the agentes in rebus*, pričom hovoril najmä o citlivých úlohách agentov a dôverníkov rímskych cisárov v 4. storočí. Napokon vystúpil Jeroen W. P. Wijnendaele s témou '*Quis custodiet ipsos custodes?*': *Bodyguards and Political Murder in Early Byzantium*, pričom poukázal na dôležitosť rímskych bucellarii a ich veliteľov v rámci rímskej administratívy.

Nasledujúci deň zaznel v session č. 516 ako prvý príspevok *A Tradition of Canon Law in Early Medieval Britain and Ireland?: A Case Study* Roya Flechnera (University College Dublin), ktorý rozoberal textové tradície kanonického práva na Britských ostrovoch a vo Svätej ríši rímskej. Po ňom sa predstavil Michael Heil (University of Arkansas at Little Rock) s príspevkom *Using Canon Law in Late 9th Century Italy*, kde rozoberal textové tradície cirkevných otcov v italských kanonických zbierkach. Napokon vystúpila Sarah White (University of St. Andrews), ktorá v príspevku *Thomas the Wolf versus Richard of Abingdon, c. 1292-4: A Case Study on Arguments Based in Written Law* poukázala na tendencie uplatňovania písaného práva v Anglicku 13. storočia. V tom istom čase prebiehala session č. 511 venovaná urbánnym dejinám v strednej Európe. Ako prvá vystúpila Irena Benyovsky (Croatian Institute of History, Zagreb) s príspevkom *Medieval Urban History in Croatia: Between Central Europe and the Mediterranean*, v ktorom sa venovala vývoju chorvátskych a dalmátskych miest v stredoveku a špecifikám sídel jednotlivých oblastí. Nasledovala prezentácia Katalin Szende (Central European University) na tému *Coherence and Divergence in the Urbanisation of Central Europe*, v ktorej na niekoľkých príkladoch porovnávala vývoj miest v Poľsku, Česku a Uhorsku kráľovstve. Záverečné vystúpenie patrilo Michaele Antonín Malaníkovej (Univerzita Palackého, Olomouc), ktorá z pozície respondenta zhodnotila oba príspevky. Aj špecifické nastavenie sekcie prispelo k následnej rozsiahlej diskusii. Ďalej nasledovala session č. 608: *Equestrian Equipment. Príspevkom Horsing Around at the Angevin Court of Naples: A Study of Two 14th-Century Enameled Horse Bits Preserved in New York and Turin* a zahájila ju Marina Viallon (Université de Recherche Paris Sciences et Lettres), ktorá predstavila svoj výskum k dvom zachovaným zubadlám s anjouovskými insígniami. Následná prezentácia *La Selle de Senonches: Histoire d'une renaissance* Adeliny Dumont (Université de Lille) očarila nádychom experimentálnej archeológie, keďže podrobne popisovala rekonštrukciu vyvýšeného neskorostredovekého sedla na základe archeologických nálezov zo Senonches. Posledný rečník Tobias Capwell (Wallace Collection, London) nadviazal na predchádzajúce prednášky a vo svojom príspevku *Elevation: The Key Issue in Understanding Medieval Knightly Riding Styles* vysvetlil genézu vyvýšených sediel. Súčasťou poobedňajšieho bloku bola session č. 727 venovaná vnímaniu stredoveku v období nacionalizmu 19. storočia. Prvým príspevkom bol *Creating a Golden Age for Italy: Medieval Histories and Historians in the Age of Nationalism* od Laury K. Morreale (Fordham University, New York), v ktorom autorka akcentovala snahu talianskych autorov 19. storočia (najmä Pasquale Villariho) vytvoriť spoločné dejiny Talianska napriek stáročnému particularizmu mestských štátov. Nasledovala Vanessa Iacocca (Purdue University) s príspevkom *From the Golden Horns to Gunnar Hámundarson: Medievalism in the Danish and Icelandic Nationalist Movements*, v ktorom hovorila o dánskych a islandských poetoch považujúcich vikingské obdobie za zlatú éru vlastných národných dejín. Posledným prednášajúcim bol Daniel Wollenberg (University of Tampa) s prezentáciou nazvanou *Anti-Enlightenment, Nationalism, and Medieval Studies*, v ktorej rozoberal väzbu medzi výskumom stredoveku a nacionalizmom 19. a 20. storočia.

Ďalší deň odštartovala séria panelov, ktoré spájala téma stredovekého rytierstva (*Remembering Chivalry*). V session č. 1046 vystúpil ako prvý Samuel Bradley (University of Leeds), ktorý rozprával o záznamoch, ktoré nachádzame vo florentských kronikách k miestnym rytierskym turna-

jom. Jeri Smith-Cronin (University of Leeds) mechanizmy zaznamenávania a deformovania pamäte rozviedol v príspevku *Remembering Elizabethan Chivalry in Thomas Dekker's The Whore of Babylon*. Na oboch miestnych doktorandov nadviazal Adrian Ailes (University of Bristol), ktorý sa v prezentácii *Medieval Heraldry: An aide-mémoire?* zaoberal funkciami heraldických prvkov na anglických stredovekých listinách. V tom istom čase prebiehala session č. 1033, ktorú otvorila svojou úvodnou metodologickou prednáškou Klára Hübner (Masarykova Univerzita Brno) s názvom *The Making of Historical Milestones. Remarks on Functions and Manifestations of Medieval National Narratives*. Po nej pokračoval Lukáš Führer (Masarykova Univerzita Brno) prezentáciou *Canon Law as lieu de mémoire? Identity-Building in 13th-Century Bohemia*, v ktorej rozoberal problematiku rozličného znenia dvoch listín pre cisterciatský kláštor v Českom kráľovstve, vydaných v jeden deň rovnakým vydavateľom. Nasledoval príspevok od Ludmily Luňákovéj (Masarykova Univerzita Brno) *Creating the Identity of the gens Boemorum through the Holy Days of Czech Patrons in the Narrative Sources of Early Přemyslid Bohemia, until 1198*, zameraný na postavenie troch českých svätcov – Václava, Vojtecha a Víta v českej pamäti. Na ňu nadviazal Libor Zajíc (Masarykova Univerzita Brno) s príspevkom *The Forgotten Patrons – The Cult of St Five Brothers in the Czech Lands from Middle Ages until Present*, v ktorom sa zameral na problematiku piatich svätcov sprevádzajúcich sv. Vojtecha na jeho cestách. Na session č. 1146 odzneli dve prednášky. Najprv vystúpil Matthew Bennett (University of Winchester) s príspevkom *'Por les granz biens e por l'onor, qu'il orront de lor anseisor': Memorialization and Emulation as Key Facets in Developing a Chivalric Culture*, pričom definoval zoznam vlastností, ktorými mal podľa stredovekých predstáv disponovať ideálny rytier. James Titterton (University of Leeds) vzápätí predstavil svedomitú prípadovú štúdiu *A Chivalrous Trickster?: Remembering Cunning in the History of William Marshall*, kde analyzoval význam slova „prešibaný“ (cunning) v kontexte slovníka autora História Williama Marshalla. Paralelne prebiehala aj session č. 1114 zameraná na problematiku kráľovských svadiieb (*Royal Marriages II: The Long Path to a Proper Royal Wedding*), predovšetkým procesom, ktoré viedli k uzavretiu manželstva. Prvou prednášajúcou na túto tému bola Ana Maria S. A. Rodrigues (Universidade de Lisboa) s príspevkom *The Long Path to a Proper Royal Wedding: Isabella and King Alphonse V of Portugal*. Nadviazala na ňu Beatriz van Zeller (Universidade de Lisboa) prezentáciou *When the King Marries Off His Son: The Case of Afonso, 1st Duke of Bragança*, v ktorej ozrejmovala okolnosti dohodnutia sobášov dvoch synov portugalského vojvodu z Bragançy Alfonza I. Sekciu uzavrela Beata Možejko (Uniwersytet Gdański) s témou *The Meeting of Jagiellon and Habsburg House: How Polish King Casimir IV Married Elizabeth of Austria*, v ktorom sa zamerala na genézu uzatvárania dynastického sobáša medzi Jagelovcami a Habsburgovcami. V session č. 1246 Lydia Hayes (University of St. Andrews) v príspevku *Objectifying Love: Chivalry, Courtly Love, and the Cult of Saints in Chrétien de Troyes* hovorila o objektifikácii žien v ľúbostných vzťahoch, ktoré portrétuje starofrancúzska literatúra z 12. storočia. Druhá v poradí vystúpila Eleanor Jayne Wilkinson-Keys (University of Leeds) s prezentáciou *Chivalric Remembrance: Form and Function of Funerary Achievements*, kde sa venovala posmrtným darom zosnulým vo forme gotických brnění (helma, rukavice) v Yorkshire. Session uzavrel Adam Sitár (Comenius University in Bratislava) s príspevkom *The Ambiguous Portrayal of Deserters from the First Crusade in 12th-Century Latin Sources*, kde hľadal dôvody rozporuplného portrétovania dezertérov v križiackych kronikách z 12. storočia. V tom istom čase prebiehala aj session č. 1221. Zazneli v nej dva príspevky. Tomáš Homol'a (Historický ústav SAV) vystúpil s prezentáciou *Ex Romana Gente: Constructing the Memory of Ancient Origin of the House of Hunyadi*, v ktorej sa zameral na konštrukt o rímskom pôvode Mateja Korvína

uvádzaný v dobových kronikách. Po ňom nasledoval Jan Boukal (Univerzita Karlova, Praha) s príspevkom *Knigh's Tale: Memoirs of Christopher of Týn*, venovaným pamätiam českého žoldnieru žijúceho na prelome 15. a 16. storočia. Session č. 1347 otvoril Gábor Bradács (University of Debrecen) s príspevkom *Cum Teutonicis beluina feritate rugientibus et cum Latinis yrundinum garrulitate murmurantibus': The Concept and Memory of 'Otherness' in the Medieval Hungarian Historiography*, kde sa sústredil na rozdielne atribúty „inakosti“, ktoré uhorskí kronikári prisudzovali cudzincom. Angelika Herucová (Historický ústav SAV) následne poukázala na zradnosť neskorých narácií v uhorských prameňoch v príspevku *From Zero to Hero: Creative Reports of War Experiences in Medieval Hungary*. Attila Bárányi (University of Debrecen) napokon vystúpil s prednáškou *Reception of the 'Turk' in Later Medieval Hungary*, kde svoju pozornosť koncentroval na atribúty prisudzované Turkom v neskorostredovekých uhorských prameňoch.

Posledný deň vystúpil ako prvý v session č. 1648 Roland Wensku (Independent Scholar, Bovenden) s príspevkom *A Sacred Task, No Cross Required: The Image of Crusading in Non-Christian Fantasy and Science Fiction Settings*. Po ňom vystúpila Victoria Cooper (University of Leeds), ktorá v príspevku *Reimagining Crusaders in Fantasy Video Games* poukazovala na bujnajúci „biely šovinizmus“ (white supremacy), hoci nejasná heuristika či vágnosť prezentovaných analógií zároveň odhalili nežiaduce metodologické limity témy. Nasledoval Robert Houghton (University of Winchester) s témou *Crusader Kings Too?: Representing the Crusades in Grand Strategy Computer Games*, ktorý sa zaoberal mechanizmami počítačových stratégií pri vyhlasovaní križiackych výprav. V poslednom prednáškovom bloku kongresu (v session č. 1711) sa predstavili dvaja rečníci. Dušan Zupka (Historický ústav SAV) prednášal *Ritual and Text: Narrative Strategies of Thomas of Split's Historia Salonitana*, pričom upozornil na zaujímavú koherenciu medzi naráciou Tomáša zo Splitu a rituálnou symbolikou popisovaných udalostí. Podujatie uzavrel Josip Banić (Central European University) s príspevkom *Forging the 'Shield of the Dominant': The Istrian Peninsula in Medieval Venetian Chronicles*, kde identifikoval spätné projekcie benátskych kronikárov a upozornil na anachronizmy prítomné na stredovekých mapách.

Najväčšími pozitívami podujatia boli nepochybne jeho rozmanitosť a skúsenosť, ktorú si z neho každý odniesol domov (najmä keď ide o jednu z najväčších stredovekárskejších akcií planéty). Paleta akceptovaných príspevkov bola navyše nadmieru kvalitná. Ďalším pozitívom bola burza kníh najznámejších akademických vydavateľstiev ako napr. Oxford University Press, Cambridge University Press, Routledge, Brill či Boydell and Brewer. Knihy, v našich končinách neraz nedostupné, preto potešili srdcia viacerých nadšených medievalistov. Istou nevýhodou kongresu bol limitovaný priestor pre nadväzovanie nových kontaktov, ktoré zvyčajne predstavujú najväčšiu devízu menších konferencií. V Leedsi totiž účastníci zápolili s preplneným programom a len zriedka sa v rovnakej miestnosti schádzalo to isté publikum. Hoci sa zdá, že organizátori sa tento aspekt snažili vyvážiť workshopmi, exkurziami či tanečným večierkom, preklenúť sa ho podarilo iba sčasti. Či už budeme 25th Leeds IMC hodnotiť ako sviatok stredovekárskeho bádania alebo ako nenásytný „mlynček na mäso“, University of Leeds za 25 rokov vybudovala tradíciu, ktorá sa stala synonymom kvality anglickej medievalistiky. Zákonite preto priťahuje pozornosť bádateľov i spoza hraníc Spojeného kráľovstva a ponúka priestor na propagovanie najnovších trendov v historiografii. Nech už si teda z kongresu odnesieme akékoľvek dojmy, musíme nevyhnutne konštatovať, že vďaka širokej palete príspevkov a sprievodného programu sa v Leedsi zhmotňuje výskum iného stredoveku, po ktorom tak inšpiratívne volal Jacques Le Goff.

Adam Sitár – Tomáš Homola